

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุสมาชิกสำนักงานประกันสังคม ในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาผู้ประกันตนที่ทำงานในธนาคาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของผู้ประกันตนทางสังคม เศรษฐกิจ สภาพลักษณะการอยู่อาศัย และการเตรียมการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุของสมาชิกสำนักงานประกันสังคม

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มบุคคลผู้ที่เป็นพนักงานธนาคาร จำนวน 5 ธนาคารที่เป็นสมาชิกในสำนักงานประกันสังคม ในเขตกรุงเทพมหานคร คือ ธนาคารกรุงเทพ, ธนาคารกสิกรไทย, ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, ธนาคารทหารไทย, และธนาคารไทยพาณิชย์ ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป โดยมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด โดยตั้งคำถามเพื่อศึกษาประเด็นสำคัญที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน และข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมการที่อยู่อาศัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ ซึ่งสามารถสรุปเนื้อหาและผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษา โดยแบ่งเป็น

- 6.1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านสังคม เศรษฐกิจ
- 6.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน
- 6.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมการที่อยู่อาศัย
- 6.4 ข้อค้นพบจากงานวิจัย
- 6.5 ข้อเสนอแนะ
- 6.6 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป

6.1 สรุปข้อมูลทั่วไปทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

สรุปข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.3 ดังที่ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ¹ เคยกล่าวไว้ในสถานะและปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทยว่าประชากรสูงอายुर้อยละ 54-55 เป็นผู้สูงอายุหญิง โดยสัดส่วนผู้สูงอายุหญิงจะยิ่งมากในกลุ่มที่มีอายุมากขึ้น¹ ทางด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 55-59 ปี สถานภาพส่วนใหญ่สมรสแล้วมีบุตรไม่เกิน 3 คน มีสมาชิกในครอบครัวไม่ใหญ่มากขนาดปานกลาง คือ จะมีสมาชิกประมาณ 2-5 คน โดยมากจะพักอาศัยกับคู่สมรสและบุตร มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งมีความแตกต่างกับสมัยก่อน คือ ประเทศไทยมีลักษณะครอบครัวเป็นแบบขยาย ซึ่งมี ปู่ ย่า ตา ยาย บุตร หลาน อยู่ร่วมกัน จะเห็นได้จากผลการศึกษาของ ระพีพรรณ คำหอม และคณะ² ได้กล่าวไว้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 80 ของผู้สูงอายุในปัจจุบันอาศัยอยู่ในครอบครัวขยายและที่เป็นครอบครัวเดี่ยวก็จะมีบ้านของลูกหลานอยู่ใกล้กัน ได้เปลี่ยนไปเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว โดยสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน กล่าวคือ รูปแบบครอบครัวจะเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วย สามี ภรรยา บุตรเท่านั้น

ทางด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสุขภาพที่ยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้และไม่มีโรคประจำตัว มีเพียงร้อยละ 31.5 ที่มีโรคประจำตัว โดยส่วนมากจะเป็นโรคเกี่ยวกับ ความดันโลหิตสูง ภูมิแพ้ ปวดข้อ เบาหวาน และกระดูกพรุน เป็นต้น ระพีพรรณ คำหอม และคณะ ได้กล่าวไว้ในการศึกษาเกี่ยวกับสภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุว่า โรคส่วนใหญ่ที่มีผลต่อผู้สูงอายุจะเป็นโรคที่ไม่ติดต่อ โดยเฉพาะโรคที่มีผลต่อการเคลื่อนที่ เช่น โรคหลอดเลือดสมอง โรคข้อ อุบัติเหตุ เป็นต้น โรคที่มีผลต่อประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น นอกจากนี้โรคเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคกระดูกพรุน โรคความดันโลหิตสูง โรคข้อและกระดูก โรคเบาหวาน และกลุ่มอาการโรคสมองเสื่อม เป็นโรคที่เป็นปัญหาสำคัญในผู้สูงอายุไทย โดยพบว่าเป็นปัญหาในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบทโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร

อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานธนาคาร รายได้ของบุคคลต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สูงกว่า 50,001 บาท และไม่มีรายได้พิเศษ มีเพียงร้อยละ 23.8 ที่มีรายได้พิเศษต่อเดือน

¹ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการผู้สูงอายุในประเทศไทย รายงานการทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ปัจจุบันตลอดจนข้อเสนอทางนโยบายและกาววิจัย, อ่างแล้ว, หน้า 10

² ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท, อ่างแล้ว, หน้า 43

โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 7001-10000 บาท ซึ่งรายได้มีความเพียงพอกับรายจ่ายต่างๆต่อเดือน เช่น ค่าใช้จ่ายทั่วไป เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าสุขภาพ เป็นต้น โดยยังมีเงินออมในแต่ละเดือน สำหรับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับจากเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคาร โดยมีเพียงร้อยละ 28.3 ที่คาดว่าจะได้เงินในอนาคตจากสำนักงานประกันสังคม แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ทราบว่าจะได้รับเงินประกันสังคมประเภทใด ผลที่ได้มีความสอดคล้องกับ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ³ ซึ่งได้กล่าวถึง ความต้องการของผู้สูงอายุไว้ว่า ความต้องการด้านการประกันรายได้ โดยเฉพาะการประกันสังคมด้านประกันสุขภาพหลังจากเลิกประกอบอาชีพแล้วและได้รับบำนาญ เพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมั่นคงปลอดภัย ไม่เป็นภาระของบุตรหลาน และสังคม

6.2 สรุปข้อมูลสภาพความเป็นอยู่

สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นแบบบ้านเดี่ยว ในกรุงเทพมหานคร อาศัยอยู่ชั้นบน กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง โดยส่วนใหญ่พักอาศัยมาเป็นระยะเวลามากกว่า 20 ปีขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ บัญชา นูรณสิงห์ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่สอดคล้องกัน คือ ลักษณะบ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง และมีระยะเวลาในการอยู่อาศัยประมาณ 11-20 ปี สำหรับปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ซึ่งผลที่ได้ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณ คือ ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นว่ามีปัญหาที่อยู่อาศัย และไม่กังวลว่าต้องมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับความชราภาพในอนาคต⁴ และมีเพียงร้อยละ 29.3 ที่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยโดยปัญหาที่มีต่อที่อยู่อาศัยที่มีระดับมาก คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.53 รองลงมาเป็นปัญหาระดับปานกลาง คือ สภาพแวดล้อม (บรรยากาศ, เสียง, กลิ่น, แสงสว่าง, เพื่อนบ้าน, และความปลอดภัย) ด้านการเงิน (ค่าใช้จ่ายด้านการอยู่อาศัย เช่น ค่าน้ำ, ค่าไฟฟ้า, และค่าบำรุงรักษาต่างๆ) และ สิ่งอำนวยความสะดวก (สนามเด็กเล่น, ที่ทิ้งขยะรวม, ไฟทางเดิน, โทรศัพท์สาธารณะ, ถังดับเพลิง, ร้านสะดวกซื้อ, และสวนสาธารณะ) มีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 3.21, 3.03, และ 2.78 ตามลำดับ ส่วนปัญหาการเดินทาง ไปยังแหล่งต่างๆ เช่น ตลาด, โรงพยาบาล, และโรงเรียน

³ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล และคณะ, ปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุไทย, อ่างแล้ว, หน้า 20

⁴ วิไลลักษณ์ ไกรสุวรรณ, "แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษามรรมอู้อัยปิ," อ่างแล้ว,

ของบุตร เป็นต้น และ ปัญหาสาธารณสุขโรค (น้ำประปา, ไฟฟ้า, โทรศัพท์, และการขนส่ง เป็นต้น) เป็นระดับปัญหาค่อนข้างน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยของปัญหา เท่ากับ 2.45 และ 2.14 ตามลำดับ

6.3 ข้อมูลการเตรียมด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

การเกษียณอายุ นับเป็นจุดหักเหที่สำคัญอันหนึ่งในการพัฒนาวัยผู้ใหญ่ด้วยเหตุที่ว่า การเกษียณอายุเป็นเหตุการณ์การทางสังคมที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงจากวัยกลางคนมาสู่วัยชรา แต่ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์เสมอไปหากบุคคลมีการเตรียมตัวล่วงหน้าและการมีการปรับตัวที่ดี เพื่อเป็นการช่วยให้บุคคลที่จะเกษียณอายุได้รอบรู้เกี่ยวกับสภาวะต่าง ๆ ที่บุคคลจะต้องเผชิญเสียแต่เนิ่น ๆ จะได้ไม่ต้องประสบปัญหาในการปรับตัวอย่างกะทันหัน ดังนั้น ผู้ที่จะเกษียณอายุจึงควรวางแผนหรือเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุในด้านต่าง ๆ⁵ โดยเฉพาะการเตรียมตัวในด้านที่อยู่อาศัย เพราะว่า ควรจะหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับตัวเราว่าจะอยู่บ้านที่ไหน ชนิดใดเหมาะสมกับสุขภาพของตนหรือไม่ อยู่ใกล้ย่านชุมชน และใกล้โรงพยาบาลหรือไม่ เพราะบ้านอยู่ไกลแหล่งบริการมาก ๆ จะเป็นปัญหาสำหรับผู้สูงอายุ ถ้ายังคงอยู่ที่บ้านเก่าที่เคยอยู่ก็ควรปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมกับสุขภาพของตนเอง นอกจากนี้การเตรียมในเรื่องที่อยู่ควรจะนึกถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวด้วยเพราะหลังการเกษียณอายุ แบบฉบับในการดำเนินชีวิตประจำวันย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปผู้สูงอายุย่อมจะมีเวลาอยู่บ้านมากขึ้น ลูกหลานคนที่อาศัย อาจทำความรำคาญใจให้เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะในกรณีที่พักแม่อาศัยอยู่กับลูก หรือลูกอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ถ้าเป็นไปได้ควรจะมีการเตรียมตัว เพื่อให้มีที่อยู่ของตนเองเป็นสัดส่วน เพื่อจะได้มีความเป็นอิสระและใช้เวลาในชีวิตที่ยังเหลือได้ตามความประสงค์

แต่จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัย สาเหตุส่วนใหญ่มาจากกลุ่มตัวอย่างมีบ้านเป็นของตนเองอยู่แล้วไม่ต้องทำอะไร รองลงมา คือ อยู่บ้านญาติ/ พี่น้อง/ ลูกหลาน นอกจากนั้น คือ ไม่อยากมีภาระหนี้ในตอนเกษียณ โดยมีเพียงร้อยละ 48 ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยผลสรุปจากกลุ่มที่มีการเตรียมที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ พบว่า ส่วนใหญ่คิดที่จะเตรียมที่อยู่อาศัยเกี่ยวกับ การปรับปรุง (ต่อเติม/ซ่อมแซม) ที่อยู่อาศัย คือ ปรับปรุงภายในตัวบ้านให้ใหม่และดีขึ้น เช่น สีภายใน, ซ่อมแซมเฉพาะส่วนที่พัง, ต่อเติมพื้นที่ใช้สอย, ปรับปรุงบริเวณภายนอกรอบๆบ้านให้ดีขึ้น เช่น พื้นทางเดิน สีภายนอก ที่จอดรถ

⁵ บรรจุ ศิริพานิช, *คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2536.)

⁶ บัญชา บุรณสิงค์, "ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณอายุของผู้ทำงานบริษัทชั้นนำในกรุงเทพ," อ้างแล้ว, หน้าที่

และ ปรับปรุงตัวบ้านให้แข็งแรงยิ่งขึ้น เป็นต้น รองลงมา คือ การย้ายที่อยู่อาศัย เนื่องจากขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ มีสภาพแวดล้อมไม่ดี นอกจากนั้น คือ ต้องการกลับไปภูมิลำเนาเดิม หรือต้องการใช้บ้านปลายชีวิตอย่างสงบที่ต่างจังหวัด และสำหรับสร้างใหม่ในพื้นที่ใหม่มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจาก ขนาดพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ และต้องการมีบ้านพักตากอากาศหลังที่สอง ส่วนกำลังหาซื้อ เพราะ มีขนาดพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมไม่ดี และไม่สะดวกในการเดินทาง ซึ่งที่มาของงบประมาณส่วนใหญ่ได้มาจากการออม คิดเป็นร้อยละ 86.8 รองลงมาคือ เงินจากกองทุนของธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 45.8 เงินประกันสังคมชราภาพจากสำนักงานประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 39.8 การประกอบอาชีพเสริมและมรดก คิดเป็นร้อยละ 19.8 และ 7.8 ตามลำดับ

Leedy And Wynbrandt ได้กล่าวเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องที่อยู่อาศัยว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับบุคคลที่เกษียณแล้ว การตัดสินใจที่จะพักอาศัยอยู่ที่เดิมหรือย้ายไปหาที่อยู่ใหม่นั้น ควรคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ คือ ลักษณะของที่อยู่อาศัยและงบประมาณในการซื้อ การก่อสร้าง, ความสะดวกสบายในการเดินทางไปทำงาน, ขนาดของบ้านมีความเหมาะสมพอดีกับครอบครัว, ความสะดวกในการเดินทางไปโรงเรียนของลูกๆ หลานๆ, และสภาพเพื่อนบ้าน⁷ ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับผลการศึกษาที่ได้ คือ ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยในอนาคต ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ราคาที่เหมาะสม อันดับ 2 คือ พื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน อันดับ 3 คือ สภาพแวดล้อม อันดับ 4 คือ ความปลอดภัย และ อันดับ 5 คือ การเดินทาง โดยมีประเภททำเล และงบประมาณของที่อยู่ในอนาคต ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สนใจที่อยู่อาศัย ประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ ขนาด 70 ตารางวา ราคาประมาณ 7,000,000 บาท รองลงมา คือ อยู่ต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 4.5 ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตมาจากการชอบสภาพแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างเอง

ส่วนทางด้านกรวางแผนในการใช้จ่ายบำนาญ/บำนาญ ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ค่าใช้จ่ายประจำวันเกษียณอายุเท่านั้น และส่วนใหญ่ไม่คิดจะทำงานหลังเกษียณอายุ และต้องการอาศัยอยู่กับคู่สมรสในช่วงหลังเกษียณอายุไปแล้ว ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ/หน่วยงานที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้จัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิม

⁷ Jack J. Leedy and James Wynbrandt, *Executive Retirement Management: A Manager's Guide to the Planning and Implementation of a Successful Retirement*, (New York, N.Y.: Facts on File, 1987.)

เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของผู้ที่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณกับการเตรียมการทั้ง 4 อย่าง คือ การปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม), การสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่), การย้าย, และกำลังหาซื้อ มีดังนี้

การปรับปรุง (ต่อเติม/ ซ่อมแซม) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 55-59 ปี มีสถานภาพสมรส ทางด้านการศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาระดับปริญญาตรี มีระดับรายได้อยู่ระหว่าง 25,001-35,000 บาทต่อเดือน ซึ่งมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน และคิดว่าตนจะได้รับรายได้ในอนาคตเป็นเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคาร ด้านสุขภาพยังสามารถช่วยเหลือตัวเอง ไม่มีโรคประจำตัว ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง มีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป สำหรับปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ที่พบโดยเรียงจากลำดับความสำคัญของปัญหา อันดับ 1 คือ สภาพแวดล้อม อันดับ 2 คือ ด้านการเงิน อันดับ 3 คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย อันดับ 4 คือ สิ่งอำนวยความสะดวก อันดับ 5 การเดินทางและ อันดับ 6 คือ สาธารณูปโภค

การสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 55-59 ปี มีสถานภาพสมรส ทางด้านการศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ประมาณมากกว่า 50,000 บาทต่อเดือนมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน และคิดว่าตนจะได้รับรายได้ในอนาคตเป็นเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคาร มีสุขภาพที่ดียังสามารถช่วยเหลือตัวเอง ไม่มีโรคประจำตัว ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง มีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป สำหรับปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ที่พบโดยเรียงจากลำดับความสำคัญของปัญหา คือ สภาพแวดล้อมมีปัญหาเป็นอันดับ 1 รองลงมาอันดับ 2 คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย อันดับ 3 คือ ด้านการเงิน อันดับ 4 สิ่งอำนวยความสะดวก อันดับ 5 การเดินทางและสาธารณูปโภค เป็น และ 6 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณสนใจที่สร้างที่อยู่อาศัยใหม่ (พื้นที่ใหม่) เป็นบ้านเดี่ยว บริเวณศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ ขนาด 70 ตารางวา ราคาประมาณ 7,000,000 บาท ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมาจากการชอบสภาพแวดล้อมบริเวณนั้น

ส่วนกลุ่มของผู้ที่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่ต้องการย้ายที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 55-59 ปี มีสถานภาพโสด ทางด้านการศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ประมาณมากกว่า 50,000 บาทต่อเดือนมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน และคิดว่าตนจะได้รับรายได้ในอนาคตเป็นเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคาร มีสุขภาพที่ดียังสามารถช่วยเหลือตัวเอง ไม่มีโรคประจำตัว ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง มีระยะเวลาการอยู่อาศัยช่วงช่วงระยะเวลา 5-10 ปี สำหรับปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ปัญหาที่มีต่อที่อยู่อาศัยของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ โดยเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับ 1 ขนาดพื้นที่ใช้สอย อันดับ 2 คือ ด้านการเงิน อันดับ 3 คือ การเดินทาง อันดับ 4 สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม และสาธารณูปโภค เป็นอันดับที่ 5 และ 6 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณสนใจที่จะย้ายที่อยู่อาศัยไปต่างจังหวัด ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมาจากการที่มีที่ดินของตนเองอยู่แล้ว

กลุ่มของผู้ที่มีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่กำลังซื้อ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 55-59 ปี สถานภาพสมรส ทางด้านการศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ประมาณ 35,001-50,000 บาทต่อเดือนมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน และคิดว่าตนจะได้รับรายได้ในอนาคตเป็นเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคาร มีสุขภาพที่ดียังสามารถช่วยเหลือตัวเอง ไม่มีโรคประจำตัว ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว กรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่อยู่อาศัยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเอง มีระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป สำหรับปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบันซึ่งปัญหาที่มีผลต่อผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ พบว่า ปัญหาอันดับ 1 คือ ขนาดพื้นที่ใช้สอย รองลงมา อันดับ 2 คือ สภาพแวดล้อม อันดับ 3 คือ สิ่งอำนวยความสะดวก อันดับ 4 การเดินทาง อันดับ 5 ด้านการเงินและสาธารณูปโภคเป็นอันดับที่ 6 โดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณสนใจที่จะกำลังซื้อที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณจตุจักร-หลักสี่-เมืองนนท์ ขนาด 50 ตารางวา ราคาประมาณ 3,000,000 บาท ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมาจากการชอบสภาพแวดล้อม

6.4 ข้อค้นพบจากงานวิจัย

1. เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของผู้สูงอายุกลุ่มอื่นๆ ที่ได้มีการศึกษามาแล้วนั้น พบว่า ค่อนข้างมีความใกล้เคียงกันไม่แตกต่างกันเท่าไร แตกต่างกันเพียงวิถีชีวิตความเป็นอยู่เล็กน้อย เพราะแตกต่างกันที่กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับสูง รวมทั้งเป็นกลุ่มที่มีงานและรายได้ค่อนข้างมั่นคง โดยเฉพาะรายได้หลังเกษียณอายุ คือ ส่วนใหญ่คิดว่าตนจะได้รับเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคารที่ตนทำงานอยู่

2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับรายได้ในอนาคตจากเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคารมากกว่าได้รับเงินประกันสังคมกรณีชราภาพของสำนักงานประกันสังคมหลังเกษียณ ถึงแม้ว่าจะทราบว่าได้รับเงินประกันสังคมแต่ก็จะไม่ทราบว่าจะได้รับเงินสังคมประเภทใด และได้รับผลประโยชน์กลับมาเป็นจำนวนเท่าไร อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสวัสดิการกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ และคิดว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของธนาคารได้รับมากกว่าจากการประกันสังคมกรณีชราภาพ จากการศึกษาข้อมูลการคำนวณผลประโยชน์ตอบแทน เห็นได้ชัดว่า ผลประโยชน์จากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ มีจำนวนมากกว่า ผลตอบแทนของกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ

3. ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย อาจมีสาเหตุมาจากที่กลุ่มตัวอย่างมีบ้านเป็นของตนเองอยู่แล้ว และอาศัยมาค่อนข้างนานเลยมีความเคยชินกับที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

4. การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัย อาจจะเป็นเพราะไม่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน และนอกจากนั้นคิดว่าตนเองยังแข็งแรงอยู่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่มีโรคประจำตัว และสามารถขึ้นลงในบ้านได้ปกติ ดังนั้นจึงมองการเตรียมการที่อยู่อาศัยนั้นเป็นสิ่งที่ยังไม่จำเป็น อีกสาเหตุหนึ่ง คือ มีบ้านเป็นของตนเองอยู่แล้ว ไม่เหมือนกับข้าราชการที่ต้องย้ายที่อยู่หลังจากที่เกษียณราชการแล้ว หรืออาจจะเกิดจากสภาพแวดล้อมของคนไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นสังคมที่ลูกต้องดูแลพ่อแม่ พอเกษียณก็ย้ายไปอยู่กับลูกหลาน ดังนั้นจึงทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยล่วงหน้า

5. ส่วนอีกกลุ่มที่มีความน่าสนใจคือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยแต่มีปัญหากับที่อยู่อาศัย ซึ่งส่วนใหญ่จะมีปัญหากับขนาดของพื้นที่ใช้สอย เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีรายได้ที่พอเพียงกับการใช้จ่ายในชีวิตปัจจุบันเท่านั้น คือ 25,001-35,000 บาท/เดือน ซึ่งรายได้ดังกล่าวไม่น้อยแต่ก็ไม่มากพอที่จะนำมาเตรียมการที่อยู่อาศัยด้านต่างๆในอนาคต จึงทำให้คนกลุ่มนี้ ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ

6. กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ส่วนใหญ่คิดที่จะเตรียมที่อยู่อาศัยเกี่ยวกับการปรับปรุง (ต่อเติม/ซ่อมแซม) ที่อยู่อาศัย คือ ปรับปรุงภายในตัวบ้านให้ใหม่และดีขึ้น เช่น สีภายใน, ซ่อมแซมเฉพาะส่วนที่พัง, ต่อเติมพื้นที่ใช้สอย, ปรับปรุงบริเวณภายนอกรอบๆ บ้านให้ดีขึ้น เช่น พื้นทางเดิน สีภายนอก ที่จอดรถ, และ ปรับปรุงตัวบ้านให้แข็งแรงยิ่งขึ้น เป็นต้น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง และมีระยะเวลาในการอยู่อาศัยระยะยาว จากการศึกษาคือ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปีขึ้นไป เพราะฉะนั้น สภาพบ้านก็จะทรุดโทรมตามเวลา จึงควรแก่การปรับปรุงซ่อมแซมส่วนที่ชำรุด และอาจจะต่อเติมพื้นที่การใช้สอยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุมากขึ้น เป็นต้น เพราะหลังจากเกษียณอายุจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บ้าน

7. กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ ที่จะสร้างใหม่ (พื้นที่ใหม่) ส่วนใหญ่สนใจที่อยู่อาศัย ประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณศรีนครินทร์-เทพารักษ์-สุวรรณภูมิ ขนาด 70 ตารางวา ราคาประมาณ 7,000,000 บาท ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตมาจากการชอบสภาพแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างเอง

8. กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่จะย้ายที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่สนใจที่จะย้ายที่อยู่ไปต่างจังหวัด ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมาจากการที่มีที่ดินของตนเองอยู่แล้ว

9. กลุ่มตัวอย่างที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณที่กำลังหาซื้อ ส่วนใหญ่กำลังหาซื้อที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว บริเวณจตุจักร-หลักสี่-เมืองนนท์ ขนาด 50 ตารางวา ราคาประมาณ 3,000,000 บาท ซึ่งสาเหตุในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยในอนาคตของผู้ที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณมาจากการชอบสภาพแวดล้อม

6.5 ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาล/หน่วยงาน/บริษัทต่างๆควรรณรงค์และให้ความรู้ ประโยชน์ของกองทุน ประกันสังคมกรณีชราภาพของสำนักงานประกันสังคม และกองทุนอื่นๆที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพราะ ในอนาคตประชากรสูงอายุจะมีอัตราที่สูงขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการใช้วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย กล่าวคือ สังคมเดิมเคยมีความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติและชุมชน ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลานและครอบครัว แต่เมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไป วิถีชีวิตเปลี่ยนเป็นต่างคนต่างอยู่ ผู้สูงอายุต้องพึ่งพาตนเองมากขึ้น ดังนั้น เงินที่ได้จากกองทุนต่างๆนี้ จะสามารถช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุมีรายได้หลังเกษียณ และเป็น การแบ่งเบาภาระของรัฐที่จะต้องเข้ามาดูแลคนกลุ่มนี้

2. ควรมีการสนับสนุนให้มีการเตรียมการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยก่อนเกษียณ อาจจะ กำหนดให้มีการเตรียมการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยก่อนการเกษียณประมาณ 10-20 ปี เพื่อจะได้มีเวลา ในการเตรียมตัวในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการออม เพราะต้องใช้ระยะเวลานานในการออมเงินเพื่อที่ อยู่อาศัย เพื่อจะได้ไม่มีภาระหนี้สินติดตัวหลังเกษียณอายุ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาด้าน ค่าใช้จ่ายภายหลังเกษียณต่างๆ ตามมา

3. ควรมีการจัดบริการสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุไทย กล่าวคือ การ จัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุควรคำนึงถึงลักษณะของผู้สูงอายุไทยซึ่งแตกต่างจากผู้สูงอายุ ต่างชาติ เพราะว่าผู้สูงอายุไทยนั้นมีความผูกพันกับครอบครัวสูง ต้องการอยู่ใกล้ชิดลูกหลาน ต้องการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลานในด้านจิตใจมากกว่าด้านสุขภาพ^๘ ดังนั้น การ จัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยในปัจจุบันอาจยังไม่ตอบสนองต่อความ ต้องการที่แท้จริงแก่ผู้สูงอายุ จึงควรมีการศึกษาเพิ่มขึ้นถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย

6.6 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากกลุ่มผู้ที่ทำงานในธนาคารที่มีรายได้ค่อนข้างสูง ที่มี อายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่กำลังเตรียมตัวจะเกษียณอายุ ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่ม

^๘ ทรงศรี สนธิทรัพย์, ความต้องการ ความหวัง และทัศนะของผู้บริโภคเกี่ยวกับศูนย์บริการผู้สูงอายุ, (วารสาร บริหารธุรกิจ ปีที่ 21 ฉบับที่ 77 มกราคม-มีนาคม 2541, 2539.)

ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรศึกษาในเรื่องการเตรียมที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างอื่นๆให้หลากหลายขึ้น ทั้งทางด้านอายุ รายได้ และสาขาอาชีพอื่นๆ ต่อไป

2. จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยจึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณ แต่ก็ยังมีกลุ่มตัวอย่างอีกกลุ่มหนึ่งที่ค้นพบในการศึกษานี้และมีความน่าสนใจซึ่งมีความแตกต่างกับผลการวิจัยที่ได้รับ คือ กลุ่มที่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยโดยที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและกลุ่มที่ไม่มีการเตรียมการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณแต่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษากลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มนี้เพิ่มเติม เพื่อเปรียบเทียบให้เป็นแนวทางในการเตรียมการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยก่อนการเกษียณ และเป็นข้อมูลเพิ่มมากขึ้น ในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่างๆเพื่อช่วยให้คนเกษียณอายุทุกคนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต